

Verslag internetconsultatie Subsidieregeling virtuele internationale samenwerkingsprojecten hoger onderwijs

Met verschillende partijen, waaronder de studenten, de koepels en diverse stakeholders van hoger onderwijsinstellingen, is overleg gevoerd over de stimuleringsmaatregel in onderhavige subsidieregeling. In de periode van 12 maart tot en met 9 april 2021 is een conceptversie van de subsidieregeling openbaar gemaakt in het kader van internetconsultatie. De internetconsultatie heeft twaalf openbare reacties opgeleverd. De reacties zijn onder meer afkomstig van docenten en hoger onderwijsinstellingen en de VSNU. Ook is een aantal anonieme reacties ontvangen.

Timing en terminologie

De subsidieregeling wordt overwegend positief ontvangen. Onder andere de Hanze UAS en NHL Stenden noemen de timing van de regeling goed. Mede als gevolg van de Covid-19 pandemie is er momenteel veel behoefte aan het opzetten van virtuele internationale samenwerkingsprojecten en deze subsidie kan daar een belangrijke bijdrage aan leveren. De Haagse Hogeschool geeft aan dat er geen behoefte is aan nog meer termen. VIS, oftewel virtuele internationale samenwerkingsprojecten, dekt volgens de Haagse Hogeschool echter wel de lading en voorziet in een Nederlandse benaming. De minister van Onderwijs, Cultuur & Wetenschap (hierna: minister) zal de term virtuele internationale samenwerkingsprojecten blijven hanteren voor deze subsidieregeling.

Studenten en virtueel onderwijs met een geïnternationaliseerd karakter

Zuyd Hogeschool geeft aan dat onder studenten een sterke behoefte bestaat aan uitwisseling en kennismaking met andere culturen en landen. Zowel Zuyd Hogeschool als de Haagse Hogeschool benoemen dat virtuele internationale samenwerkingsprojecten een belangrijk instrument zijn om het curriculum te internationaliseren en voorzien in een behoefte onder studenten. Door het structureel inbedden van deze onderwijsvorm wordt de internationale leerervaring voor studenten in het hoger onderwijs verduurzaamd en zijn opleidingen minder kwetsbaar voor externe factoren, zoals pandemieën. De VSNU stelt dat (inter)nationale studies met name aantonen dat virtuele uitwisselingen meerwaarde hebben als onderdeel van een hybride model, waarbij een fysieke component bestaat. De minister wijst erop dat virtuele uitwisseling een andere onderwijsvorm betreft dan die met virtuele internationale samenwerkingsprojecten wordt beoogd. Waar bij veel virtuele uitwisselingsprojecten de nadruk ligt op kennisuitwisseling en –vergelijken, bijvoorbeeld gebruikmakend van een international classroom maar dan virtueel vorm gegeven, ligt de nadruk bij virtuele internationale samenwerkingsprojecten op co-creatie tussen de Nederlandse student en de samenwerkende student in het buitenland. Zowel bij virtuele uitwisseling als bij virtuele internationale samenwerkingsprojecten kan een fysieke component van meerwaarde zijn. De minister stimuleert studenten en instellingen om ook een fysieke gang naar het buitenland te overwegen, maar geeft zich tegelijkertijd rekenschap dat niet elke student dit wil of kan en dat er voor veel studenten drempels bestaan om deel te nemen aan fysieke mobiliteit. Deze obstakels kunnen niet allemaal (op korte termijn) worden weggenomen. De minister acht het van belang om ook voor de 'thuisblijvers' de meerwaarde van internationalisering toegankelijk te maken, onder andere door het stimuleren van het verzorgen van virtuele internationale samenwerkingsprojecten. De VSNU stelt dat het logischer zou zijn om te zoeken naar online opties bij buitenlandse opleidingen. Ook hier geldt dat het volgen van virtueel onderwijs, bijvoorbeeld ondersteund met een international classroom, een andere vorm is dan de beoogde co-creatie met virtuele internationale samenwerkingsprojecten. De stelling van de VSNU dat studenten geen behoefte hebben aan of meerwaarde ervaren van virtuele internationale samenwerkingsprojecten, omdat zij in Nederland al voldoende internationale contacten hebben, herkent de minister niet. Er bestaan grote verschillen tussen opleidingen in het Nederlandse hogeronderwijs en de mate waarin zij internationaal zijn of mogelijkheden bieden voor contact met internationale studenten. Uit vele gesprekken met vertegenwoordigers op diverse niveaus binnen hogeronderwijsinstellingen én studentvertegenwoordigers, kwam naar voren dat hier binnen veel opleidingen vraag naar is, zowel binnen hbo-instellingen als universiteiten. Hanze UAS roept op studenten een rol te geven bij het aanvragen van subsidie, omdat studenten nu vaak pas achteraf worden geconsulteerd. De minister

moedigt instellingen aan om studenten vooraf te consulteren, maar laat het aan instellingen over hoe zij dit vorm willen geven.

Docent, onderwijskundige, samenwerking en ondersteuning

Onder andere de Universiteit Twente, de Radboud Universiteit, de Haagse Hogeschool, de Hogeschool van Amsterdam, Zuyd Hogeschool en de VSNU benoemen de bottom-up benadering van de subsidieregeling als een sterk punt. De regeling is een steun in de rug voor de nu veelal vrijwillige inzet van gedreven docenten bij het opzetten en verzorgen van virtuele internationale samenwerkingsprojecten. Ook de koppeling met een onderwijskundige wordt benoemd als een sterk punt. De subsidie biedt volgens de Zuyd Hogeschool niet alleen een sterk fundament aan de ontwikkeling van het project; het biedt tevens docenten zelf de mogelijkheid om de eigen internationale oriëntatie en competenties te vergroten.

Onder andere de Hogeschool van Amsterdam, de Universiteit Twente, de HAN UAS, Zuyd Hogeschool, de Haagse Hogeschool, NHL Stenden en de Radboud Universiteit vragen zich af of docenten en onderwijskundigen voldoende ervaring hebben om, met behulp van deze regeling, het virtueel internationaal samenwerkingsproject goed te kunnen ontwikkelen en vorm te geven. Ook uit de vele gesprekken van de minister met diverse vertegenwoordigers van verschillende hogeronderwijsinstellingen kwam naar voren dat ondersteuning voor docent en onderwijskundige cruciaal kan zijn voor het welslagen van ontwikkeling en het verzorgen van de beoogde virtuele internationale samenwerkingsprojecten. Aanpalend aan deze regeling kunnen docenten en onderwijskundigen daarom kosteloos en vrijblijvend gebruikmaken van advies en/of training bij het ontwerpen of herzien van een virtueel internationaal samenwerkingsproject bij een door de minister daarvoor gecontracteerde partij. Ook kan kosteloos en vrijblijvend een training gevolgd worden voor het verzorgen van virtueel onderwijs met een geïnternationaliseerd karakter en het opdoen van transversale vaardigheden en interculturele competenties bij een daarvoor door de minister gecontracteerde partij. Deelnemers aan de regeling worden over de advies- en trainingsmogelijkheden geïnformeerd bij de toekenning van subsidie. Deelname is niet verplicht. Indien instellingen een andere dan de door de minister daarvoor aangewezen partij willen inzetten voor het inwinnen van advies of het volgen van een training, is dit mogelijk voor eigen rekening van de instelling. De aangewezen partij zal tevens voorzien in een website waarop onder andere meer voorbeelden van virtuele internationale samenwerkingsprojecten te vinden zijn. NHL Stenden benoemt de dienst E-Twinning, wat door Erasmus+ gesubsidieerd wordt. Het hogeronderwijs is niet vertegenwoordigd in het E-Twinning programma.

Samenwerking en financiering buitenlandse partner en inbedding in curricula

De VSNU wijst op het belang dat regie gevoerd wordt op de bredere ontwikkeling van virtuele samenwerking en mobiliteit. De HAN UAS en NHL Stenden geven aanvullend aan dat de regeling niet bedoeld lijkt voor structurele inbedding in het eigen curriculum van Nederlandse opleidingen of voor structurele samenwerking met en inbedding in curricula van deelnemende partners in het buitenland. De VSNU en Radboud Universiteit zouden in dit kader graag aansluiting zoeken binnen de mogelijkheden van de Europese universiteiten allianties en het samenwerken met meerdere buitenlandse partners.

De minister deelt de visie dat instellingen een brede visie op internationalisering nodig hebben. Als stelselverantwoordelijke stimuleert de minister instellingen in het bieden van een breed palet aan internationaliseringsactiviteiten, waardoor zoveel mogelijk studenten passend bij hun persoonlijke situatie de meerwaarde van internationalisering kunnen ervaren tijdens hun studie. Het is vervolgens aan de instellingen keuzes te maken die passen bij de beoogde leeruitkomsten en opleidingswensen voor studenten. De subsidieregeling is als aanvulling bedoeld op initiatieven van instellingen en sluit multidisciplinaire en interdisciplinaire samenwerking, bijvoorbeeld binnen de Europese universiteiten allianties en met meer dan één samenwerkende partner, niet uit. Ook varianten waarbij een fysieke component als aanvulling onderdeel uitmaakt van de gehele internationaliseringsactiviteit, behoren tot de mogelijkheden. De minister gaat ervan uit dat de instelling zelf investeert in virtuele internationale samenwerkingsprojecten indien de instelling dit van belang acht. De subsidie is daarmee een aanvulling op het budget wat de instelling reeds beschikbaar stelt en kan derhalve ook ingezet worden voor structurele samenwerking en inbedding

in curricula. Onder andere de Radboud Universiteit en NHL Stenden vragen hoe wordt voorzien in de financiering van werkzaamheden bij de buitenlandse partnerinstelling. De minister is echter stelselverantwoordelijke voor Nederlandse bekostigde hogeronderwijsinstellingen. Publieke middelen in het kader van deze regeling zijn daarom uitsluitend bedoeld voor de Nederlandse instelling.

Hoogte subsidie en flexibiliteit besteding

De flexibiliteit van de regeling wordt onder andere door de Hanze UAS en Radboud Universiteit als voldoende flexibel beschouwd. De inzet op kleinere projecten en ruime kaders bieden ruimte de subsidie naar benodigde inzet te benutten en de frequentie van aanvraagrondes is adequaat. Han UAS, Zuyd Hogeschool, de Hogeschool van Amsterdam en de Radboud Universiteit vragen tegelijkertijd of aanvragers zelf de startdatum kunnen bepalen, of de maximale looptijd van anderhalf jaar niet teveel het risico heeft op een late start en invoering en verminderde kans op bijsturing en of het subsidiebedrag flexibel ingezet en verdeeld kan worden.

De minister heeft in de regeling opgenomen dat projecten binnen zes maanden na beschikking gestart dienen te worden. Enerzijds biedt dit instellingen flexibiliteit. Anderzijds stimuleert dit instellingen om voldoende tijd te besteden aan het ontwerpen of herzien van virtuele internationale samenwerkingsprojecten én deelname aan het verplichte onderzoek naar leeruitkomsten. De subsidie betreft een lumpsum, maar is in elk geval bedoeld voor uren van docent en onderwijskundige. Aanvullende kosten, de VSNU noemt bijvoorbeeld kosten voor lesmateriaal, software/platform, kunnen niet worden gedekt vanuit de subsidie. De subsidieregeling is als aanvulling op initiatieven vanuit de instelling. Mede op basis van de opmerkingen van de Hogeschool van Amsterdam en Universiteit Twente over de hoogte van de subsidie, heeft de minister besloten het subsidiebedrag per aanvragende docent en onderwijskundige op te hogen naar € 15.000 per subsidie. De minister gaat er verder vanuit dat de instelling ook investeert in virtuele internationale samenwerkingsprojecten indien de instelling dit van belang acht. De subsidie is daarmee een aanvulling op het budget wat de instelling reeds beschikbaar stelt en kan derhalve ook ingezet worden voor structurele samenwerking en inbedding in curricula.

Aanvraag subsidie en kennisopbouw

Diverse partijen vragen aandacht voor verschillende aspecten in de aanvraagprocedure. De Hogeschool van Amsterdam geeft aan dat nog onvoldoende duidelijk is voor wie de subsidie bedoeld is. De regeling beoogt te voorzien in een subsidie per samenwerkende docent en onderwijskundige die werken aan één virtueel internationaal samenwerkingsproject. Er is vooralsnog geen minimum aantal deelnemende studenten als vereiste per project. Er is geen maximum aantal aanvragen dat een instelling mag indienen. Subsidies zullen op basis van een in de regeling toegelichte rangschikking worden verstrekt, bij voldoen aan de basisvoorwaarden en zolang het subsidieplafond van de betreffende ronde nog niet is bereikt. De Haagse Hogeschool suggereert bij toekenning van subsidie voorrang te geven aan initiatieven die alle of zoveel mogelijk studenten bereiken en minder prioriteit te geven aan projecten als keuzevak of binnen een minor. De minister waardeert deze suggestie en heeft verkent op welke wijze hier rekening mee gehouden kan worden, bijvoorbeeld in de rangschikking bij toekenning van subsidieaanvragen. Een ondergrens in aantallen kan echter onterecht studies met kleine aantallen studenten uitsluiten van subsidie, terwijl deze juist extra baat kunnen hebben bij een financiële bijdrage voor het ontwerpen van een VIS. Daarnaast staan de extra kosten voor de uitvoering niet in verhouding tot de hoogte van het subsidiebedrag per virtueel internationaal samenwerkingsproject.

De Han UAS suggereert verder om gebundelde aanvragen mogelijk te maken om tijd te besparen. Een gebundelde aanvraag kan bovendien het voordeel van gelijktijdige toekenning geven en zo de samenhang van en kennisuitwisseling over ervaringen met projecten binnen instellingen vergroten. De minister heeft deze mogelijkheid verkend, maar ook hier geldt dat de uitvoeringslast niet opweegt tegen de voordelen.

De Universiteit Twente merkt tot slot op dat het centraal laten aanvragen van subsidie vertraging kan opleveren. De minister beoogt met deze subsidieregeling een bottom-up benadering. Tegelijkertijd blijft het zaak dat instellingen regie voeren op de bredere

internationaliseringsstrategie. Door frequent een nieuwe aanvraagronde open te stellen en deze tijdig aan te kondigen beoogt de minister eventuele vertraging als gevolg van het centraal indienen van een aanvraag beperkt effect te laten hebben op de mogelijkheid subsidie aan te vragen. De Haagse Hogeschool stimuleert om bij de aanvraag een vraag op te nemen naar beoogde leeruitkomsten en een vraag hoe het virtuele internationale samenwerkingsproject zich verhoudt tot andere componenten van internationalisering binnen de opleiding. Omdat de subsidie juist het ontwerp of herzien van een bestaand virtueel internationaal samenwerkingsproject beoogt, ondersteunt door een externe partij, neemt de minister deze vragen mee in de opdrachtformulering voor de partij die onderzoek zal doen naar de leeropbrengsten van deze regeling. Dit onderzoek beoogt de discussie over de meerwaarde van deze onderwijsvorm te ondersteunen.